

Néhány olyan felvétel, amelyen homlokzati síphiányok, elgörbült vagy elhanyagolt belső alkatrészek láthatók, jól érzékelteti, hogy e hangszerek gyakran milyen súlyos állapotban vannak.

[...] A német nyelvű, de román összefoglalóval (Irineu Buga) is ellátott könyv kiváló minőségű kiállításáról és nyomásáról a nagyszombati Honterus Nyomda gondoskodott. Hogy a mű kézikönyvként való használhatóságát megvizsgálja, e sorok írója a szászsebesi orgona fényképét igyekezett megtalálni a kiadványban. Ehhez az orgonajegyzékben először a „Mühlbach/Sebes /Szászsebes” nevet kellett megkeresnie. Itt az orgona építőjeként „1893 Gebrüder Rieger” olvasható. A tartalomjegyzékben, a 174. oldalon nem található meg e cég neve, amiből következtethető, hogy az nem volt erdélyi. És valóban: sem a fekete-fehér, sem a színes fényképek között nem találjuk meg az orgona ábrázolását. E következtetésre juthatunk akkor is, ha az ábrák jegyzékét nézzük át, melyet sajnos csak a könyv oldalszámai szerint találunk meg felsorolva. Egy ábécérendbe szedett, legalkalmasabban háromnyelvű helységnév-mutató a keresést megkönnyítette volna.

Hermann Bindert köszönet illeti, hogy hosszú évek kutatásait e szép könyvvel hozzáférhetővé tette. Az előszóban írja: „Különös történelmi körülmények között a századok során egy olyan orgona-tájégség keletkezett itt, mely megéri a fáradságot, hogy tudományosan feldolgozzák és a nyilvánosság elé tárják.”

Ursula Philippi (Nagyszombati)

Ford. Enyedi Pál

(A könyv 10 euróért megrendelhető a Magyar Egyházzenei Társaság levelezési címén április 17-ig.)

Ifj. Fekete Károly – Sepsy Károly: Korok és képek a debreceni Nagytemplom zenei életéből. (Kiadja a Debrecen-Nagytemplomi Egyházközség Református Könyvesboltja.) Debrecen 2001.

Különleges kiadványt tarthat kezében az olvasó, ha megvásárolja a mintegy százoldalas, csinos kiállítású könyvecskét. „Az ének és a zene nem háttérrel ad az istentisztelet lényegének, hanem maga is a lényeghez tartozik” — adja meg az előszóban a mű alap gondolatát Bölcskei Gusztáv, az egyházkerület püspöke. Ritka manapság az effajta kötet, mely egyrészt az egyházzene jelentőségére hívja fel a nagy nyilvánosság figyelmét egy kiemelkedő, szimbolikus jelentőségű templom példájával, másrészt —közelebbről— egy remekbe szabott orgona történetéről, újjászületéséről tudósít.

A bemutatott történelmi képek természetesen nemcsak a szemet-lelket gyönyörködtető színes fotókat, ábrákat, rajzokat és levelek másolatait jelentik, hiszen a szerzők kommentárként bőségesen merítenek a Tiszántúli Református

Egyházkerület Levéltára és a Hajdú-Bihar Megyei Levéltár gazdag dokumentum-anyagából is. Így a mű szerencsésen egyesíti a tudományos és a népszerűsítő jelleget: egyszerre dokumentál és propagál.

A könyv tehát elsősorban a Nagytemplom orgonáiról szól, pótolva egyszersmind a néhány évvel ezelőtti orgonaavató akkor még hiányzó „Festschrift”-jét. Azokról a bátor elhatározásokról és áldozatokról, melyekkel a gyülekezet több mint másfél évszázada megépíttette és az új áramlatoknak megfelelően immár két alkalommal újjalakíttatta a Tisztántúl egyik legjelentősebb orgonáját; azokról a vitákról, küzdelmekről, anyagi és szellemi ínségben eltelt időkről, melyek többnyire megelőzték e döntéseket. (Ilyen válságos időszak szülte az a hangszer is, melyet a könyv némi eufemizmussal „a Nagytemplom másik orgonája” névvel illet, és hasonlóképpen ismertet — ezzel lényegében egyenlőségjelet téve az orgona és elektronikus utánzata között. Ha a szakmabeli tisztában is van a kettő alapvető különbségével, a nagyközönség számára ez az eljárás félrevezető: könnyen azonosnak gondolhatja a művészt a talmival, az igazit a szűk-ségmegoldással.)

Igen érdekfeszítő a templom jeles orgonistái mozgalmas életútjának, kiterjedt tevékenységének ugyancsak számos dokumentummal alátámasztott leírása. Az ismertetés végén a nagytemplomi karéneklés megteremtésének többször is kudarcral végződött kísérleteiről olvashatunk.

A kötetet —dicséretesen— angol és német nyelvű összefoglaló zárja, de a külföldi olvasó bizonyára jobban örült volna egy gördülékenyebb nyelvvezetnek, melyhez szükség lett volna anyanyelvi szaklektor felkérésére a fordítások ellenőrzéséhez. Sajnos, itt sajtóhibákra is gyakrabban akadhatunk, mint az egyébként világosan fogalmazott és szinte hibátlan magyar szövegben.

A szép kötés, a nyomtatás és a fotók jó minősége az Alföldi Nyomda Rt. munkáját dicséri. Legfeljebb néhány korabeli dokumentum kívánt volna nagyobb méretet, mely egyes szerkezetek lényegében második példányban is meglévő fotójának elhagyásával (többek között 18., 25., 30., 34. kép) megvalósítható lett volna.

Végezetül: a könyv az olvasót a múlttal szembesítve további gondolkodásra is készíti. Az orgona, majd a kórus befogadásának hosszú, és még a XX. században is problémákkal terhes folyamatát látva felmerül a kérdés: vajon ma valóban „az istentisztelet lényegéhez” tartozik a szent zene? A könyv első fejezetét Debrecen középkori eredetű egyházának, a Szent András-templomnak képe nyitja, s a művet a középkori Zalka-antifonálé (a kötetben tévesen „Zelka”) és Huszár Gál énekeskönyve fotói zárják. Hasonló kódexekből és Huszár Gál énekeskönyvéből valaha énekelhettek e templomban. Talán véletlen, de mégis finom kerete ez a műnek, mely egy olyan ősi (és egyben protestáns) gyakorlatra utal, ahol a zene nem betétjellegű dísz, hanem az istentiszteletnek valóban szerves része.